

यहाँ से काटिए

प्रश्न पत्र को खोलने के लिए यहाँ फाड़ें

यहाँ से काटिए

Sl.No. :

नामांक	Roll No.
<input type="text"/>	<input type="text"/>

No. of Questions – 23

VU-87-Sahit. Shas. (D&D)

No. of Printed Pages – 07

वरिष्ठ उपाध्याय (मूक-बधिर) परीक्षा, 2023
VARISHTHA UPADHYAYA (DEAF & DUMB)
EXAMINATION, 2023

साहित्य – शास्त्रम्

समय : 4 घण्टे 15 मिनट

पूर्णांक : 80

परीक्षार्थिभ्यः सामान्य निर्देशाः

- 1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रे निर्धारितस्थाने नामांकः अनिवार्यतो लेखनीयः।
- 2) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।
- 3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि उत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि।
- 4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वेषां खण्डानामुत्तराणि एकत्रैव लेखनीयानि।

खण्ड - अ

1) वस्तुनिष्ठप्रश्नाः

[12×1=12]

- i) चन्द्रालोकेऽलङ्काराः वर्णिताः सन्ति। [1]
 अ) पञ्चमयूखे ब) तृतीययूखे
 स) चतुर्थयूखे द) षष्ठयूखे
- ii) वाक्ययोरर्थसामान्येऽलङ्कारो भवति - [1]
 अ) व्यतिरेकः ब) प्रतिवस्तूपमा
 स) दृष्टान्तः द) आवृत्तिदीपकम्
- iii) रस्यते आस्वाद्यते इति - [1]
 अ) भावः ब) अनुभावः
 स) विभावः द) रसः
- iv) चन्द्रालोकानुसारं रीतयः सन्ति - [1]
 अ) सप्त ब) तिस्रः
 स) चतस्रः द) पञ्च
- v) स्वल्पसमासा रीतिर्भवति - [1]
 अ) वैदर्भी ब) पाञ्चाली
 स) गौडी द) लाटी
- vi) पदार्थबोधवर्तनानुकूलो व्यापारविशेषो कथ्यते। [1]
 अ) अभिधा ब) लक्षणा
 स) व्यञ्जना द) वृत्तिः
- vii) गुणीभूतव्यङ्ग्यमत् काव्यं कथ्यते - [1]
 अ) ध्वनिकाव्यम् ब) उत्तमकाव्यम्
 स) मध्यमकाव्यम् द) अधमकाव्यम्

- viii) चन्द्रालोकस्य दशममयूखस्य विषयोऽस्ति - [1]
 अ) व्यञ्जना विचारः ब) लक्षणा-विचारः
 स) अभिधा-विचारः द) रस-विचारः
- ix) रामगिर्याश्रमेषु वसतिं चक्रे - [1]
 अ) यक्षः ब) मेघः
 स) कालिदासः द) जनकतनया
- x) याञ्चा मोघा भवति - [1]
 अ) अधमे ब) मेघे
 स) भुवनविदिते वशे द) अधिगुणे
- xi) कैकेयी पुत्रभरतस्य कृते किं इच्छति। [1]
 अ) मातुलगृह गमनम् ब) राज्याभिषेकम्
 स) चतुर्दशवर्षाणां वनगमनम् द) राजभवनम्
- xii) भरतः रामेणसह मेलितुं कुत्र गतवान्? [1]
 अ) नैमिषारण्यम् ब) त्रिकूटपर्वतम्
 स) सुमेरूपर्वतम् द) दण्डकारण्यम्

- 2) रिक्तस्थानानि पूरयत - [6×1=6]
- i) द्विधार्थाश्चेत्क्रमादेकैकमन्विता। [1]
 ii) श्लेषकाकुभ्यां वाच्यार्थान्तरकल्पनम्। [1]
 iii) मिन्दुत्वमिव वाच्येन साम्यभूत। [1]
 iv) प्रयोजनाच्च सम्बद्धं वदन्ती मता। [1]
 v) कामार्ता हि चेतनेषु। [1]
 vi) भृशं शिथिलदेहमतिरिन्द्रः। [1]

- 3) अतिलघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः [12×1=12]
- i) “या दातुः सौम्यता सेयं सुधांशोरकलंकता” इत्यत्र कोऽलंकारो विद्यते? [1]
 - ii) “विनापि स्यात्कारणं कार्यजन्म चेत्” इत्यत्र कोऽलंकारो विद्यते? [1]
 - iii) रसमात्रे कारणं किम्? [1]
 - iv) शृंगाररसस्य स्थायीभावः वर्तते? [1]
 - v) व्यंजनात्मको व्यापारः कीदृशो भवति? [1]
 - vi) श्रोतृवैशिष्ट्याद् वक्तृस्यूतव्यङ्ग्यं कतिविधं भवति? [1]
 - vii) गुणीभूतव्यङ्ग्यं कतिविधं भवति? [1]
 - viii) चन्द्रालोके लक्षणा कस्मिन् मयूखे वर्णिता? [1]
 - ix) परिणतफलोभिः काननाग्नैः छन्नोपान्तः कः गिरिः वर्तते? [1]
 - x) रन्तिदेवस्य कीर्तिरूपा का नदी वर्णिता? [1]
 - xi) रावणस्य कथनानुसारं काञ्चनमृगः कुत्र निवसति स्म? [1]
 - xii) सीतायाः रक्षणकाले रावणेन सह युद्धं कुर्वन् कः वीरगतिं प्राप्तवान्? [1]

खण्ड – ब

- लघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः [13×2=26]
- 4) त्वद्भक्तानां नमत्यंगं भंगमेति भवक्लमः इत्यत्रकोऽलंकारः? तल्लक्षणं लिखत। [2]
 - 5) गतेऽपि सूर्ये दीपस्थास्तमश्चिच्छन्दन्ति तत्कराः इत्यत्र कोऽलंकारः? तल्लक्षणं लिखत। [2]
 - 6) वीररसस्य स्वरूपं प्रकटयत। [2]
 - 7) तुल्यप्राधान्यगुणीभूतव्यङ्ग्यस्य स्वरूपं लिखत। [2]

- 8) अभिधावृत्तेः स्वरूपं लिखत। [2]
- 9) आशाबन्धः कुसुमसदृशं प्रग्यशो ह्यङ्गनानाम् सूक्तेः भावार्थो लेख्यः। [2]
- 10) किं विधा सारङ्गा मेघस्य मार्गं सूचयिष्यन्ति। [2]
- 11) उज्जयिन्याम भिसारिकाणां स्थितिं विवेचयत। [2]
- 12) अलकापुर्याः सौन्दर्यं महाकविना कथं वर्णितम्? [2]
- 13) स्वः पुत्रः कुरुते पितुर्यदिवचः कस्तत्र भोः! विस्मयः इति सूक्तेः भावार्थो लेखनीयः। [2]
- 14) “हा हा गताः किल वनं वत मे तनूजा” इति पंक्ते सप्रसंग-व्याख्या करणीया। [2]
- 15) “समुदितबलवीर्यं रावणं नाशयित्वा” इत्यत्र छन्दः परिचीय तल्लक्षणं लेखनीयम्। [2]
- 16) “रेणुः समुत्पतति लोघ्नसमानगौरः” इत्यत्र गणचिन्हानि योजयित्वा छन्दो नाम लेखनीयम्। [2]

खण्ड-स

- 17) निम्नलिखितयोः कारिकयोः एकस्याः कारिकायाः व्याख्या करणीया। [3]
- क) हास स्थायी रसो हास्यो विभावाद्यैयथाक्रमम्।
वैरूप्यफुल्लगण्डत्वावहित्थाद्यैः समन्वितः॥
- ख) निर्वेदस्थायिकः शान्तः सत्सङ्गादिविभावभूः।
क्षमादिकानुभावोऽयं स्तम्भादिव्यभिचारिकः॥

- 18) निम्नलिखितयोः कारिकयोः एकस्याः कारिकायाः व्याख्या करणीया – [3]
- क) लक्षणीय स्वशब्दस्य मीलनामीलनाद् द्विधा।
लक्षणा सा त्रिधा सिद्धसाध्यसाध्याङ्गभेदतः॥
- ख) तथा सहेतुस्तथा भेदभिन्ना च कुत्रचित्।
सौन्दर्येणैष कन्दर्पः सा मूर्तिमती रतिः॥
- 19) अधोलिखितयोः श्लोकयोः कस्यचिदेकस्य सप्रसंगभावार्थो लेखनीयः। [3]
- क) जातवंशे भुवनविदिते पुष्कराऽवर्तकानां।
जानामि त्वां प्रकृतिपुरुषं कामरूपं मधोनः॥
तेनार्थित्वं त्वयिविधिवशाद् दूरबन्धुर्गतोऽहं।
याम्चा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा॥
- ख) प्राप्यावन्तीनुदयनकथाकोविद्गामवृद्धान्।
पूर्वोद्दिष्टामुपसर पुरीं श्रीविशालां विशालाम्॥
स्वल्पीभूते सुचरितफले स्वर्गिणां गां गतानां।
शेषैः पुण्यैर्हृतमित दिवः कान्तिमत खण्डमेकम्॥
- 20) प्रतिमानाटकस्य पञ्चमाङ्कस्य कथासारः संस्कृतेन स्वशब्दैः लेखनीयः। [3]
- अथवा
महाराजदशरथस्य चरित्रचित्रणं लेखनीयम्।

खण्ड - द

- 21) निम्नलिखितयोः कारिकयोः एकस्याः कारिकायाः व्याख्या करणीया। [4]
- क) सामुख्यं विदधानायाः स्फुटमर्थान्तरे गिरः।
कटाक्ष इव लोलाक्ष्या व्यापारो व्यञ्जनात्मकः॥
- ख) द्वौ विवक्षितवाच्यस्य लक्ष्यालक्ष्यक्रमात्मकौ।
चत्वारिंशद्घुतैकेन भेदाः षट्चानयोः क्रमात्॥

22) अधोलिखितयोः श्लोकयोः कस्यचिदेकस्य सप्रसंग-व्याख्या करणीया।

[4]

- क) पाण्डुच्छायोपवनवृतयः केतकैः सूचिभिन्नैः।
 नीडारम्भैर्गृह बलिभुजामाकुलग्रामचैत्या॥
 त्वय्यासन्ने परिणतफलश्यामजम्बूवनान्ताः।
 सम्पत्स्यन्ते कतिपयदिन स्थायिहंसा दशार्णाः॥
- ख) शब्दायन्ते मधुरमनिलैः कीचकाः पूर्यमाणाः।
 संसक्ता भिस्त्रिपुरविजयो गीयते किन्नरीभिः॥
 निर्हादस्ते मुरज इव चेत्कन्दरेषु ध्वनिः स्यात्।
 सङ्गीतार्थो ननु पशुपतेस्तत्र भावी समग्रः॥

23) अधोलिखितयोः श्लोकयोः कस्यचिदेकस्य सप्रसंग व्याख्या विधेया।

[4]

- क) अनुचरति शशांकं राहुदोषेऽपि तारा।
 पतति च वनवृक्षे याति भूमिं लता च॥
 त्यजति न च करेणुः पंकलग्नं गजेन्द्रः।
 व्रजतु चरतु धर्म भर्तृनाथा हि नार्यः॥
- ख) पितुर्नियोगादहमागतो वनं।
 न वत्स दर्पात्र भयान्न विभ्रमात्॥
 कुलं च नः सत्यधनं ब्रवीमि ते।
 कथं भवान् नीचपथे प्रवर्तते॥

DO NOT WRITE ANYTHING HERE